

МІЖНАРОДНА ТОРГІВЛЯ ІТ-ПОСЛУГАМИ: МОЖЛИВОСТІ УКРАЇНИ У СВІТОВОМУ ІНФОРМАЦІЙНОМУ ПРОСТОРИ

У сучасному світі розвиток інформаційних технологій динамічно інтегрується у всі галузі світової економіки, безпосередньо впливаючи на формування стійких конкурентних позицій. Розуміння важливості інформаційних технологій для розвитку усіх напрямів діяльності, покращення якості товарів та послуг тощо, призводить до стійкого попиту на ці технології. Для України ІТ-сфера має особливо важливе значення, оскільки взаємний вплив ІТ-сфери та інших економічних галузей у зовнішньому середовищі відбувається в транснаціональному масштабі. Тому, проблема посилення національних позицій конкурентоспроможності на світовому ринку ІТ-послуг є надзвичайно важливою [1].

Вітчизняний ринок інформаційних технологій перебуває на стадії активного становлення. Зокрема збільшується ринок комп'ютеризації підприємств, розширюється мережа доступу до Інтернет, зафіксовано відчутне збільшення експорту української програмної продукції та технологічних послуг [2].

До сильних сторін ІТ-сектору України потрібно відносити наявність висококваліфікованого людського капіталу, значної кількості ІТ-компаній, глобальних R&D центрів, потужних ІТ-кластерів та крупних міжнародних центрів розробок, швидкозростаючий ринок аутсорсингу ІТ-послуг, низьку порівняно з США та Європою вартість послуг, готовність держави співпрацювати з галуззю інформаційних технологій.

Разом з тим слабкими сторонами вітчизняного ІТ-сектору є низький рівень розвитку інфраструктури, структурна неефективність ІТ-ринку (низька сукупна частка продуктів програмного забезпечення та ІТ-послуг на ринку) [3].

Ключовими елементами ІТ-послуг в Україні є наступні напрямки:

- ІТ-підтримка та аутсорсинг — різноманітні послуги для підтримки, розміщення, оновлення, інтеграції та налаштування ІТ-продуктів, розроблених третіми сторонами.
- Custom Application Development — послуги під час повного або частини циклу розробки програмного забезпечення, що дозволяють забезпечити додаткову вартість шляхом розробки продукту, хоча право на інтелектуальну власність повністю належить клієнтам.
- ІТ-консалтинг та оцифрування — частина CAD- або окремих сервісів, що складаються з класичної послуги консалтингу.
- Аутсорсинг R&D бізнес-процесів — послуги з великою доданою вартістю, що представляють суміш ІТ-консалтингу та CAD, але з невизначеними межами та постійними повтореннями циклу розробки програмного забезпечення [4].

Індустрію ІТ-продуктів важко оцінити з причини існування в Україні в основному квазі-продуктових компаній. Тобто, коли штаб-квартира компанії та ринок збуту знаходиться за кордоном, але все виробництво — в Україні. Що стосується апаратної галузі, вона залишається слаборозвиненою і в основному складається з виробництва компонентів для обладнання попередніх поколінь.

Згідно з прогнозами, наведеними у дослідженні PwC, до 2025 року галузь може зрости до \$8,4 млрд, а кількість робочих місць збільшиться у майже 2,5 рази – до понад 240 тис. осіб. Втім, є і песимістичний прогноз, згідно з яким до 2025 року оборот збільшиться всього до \$4,1 млрд, а кількість розробників в цій сфері складе 165 тис. Хоча, на думку експертів з PwC,

індустрія ІТ-послуг в Україні в будь-якому випадку зростатиме, однак з причини систематичних проблем відбудеться зниження темпів зростання після 2019 року [4].

Апелюючи до міжнародної експертизи IDC, можемо зазначити, що ІТ-ринок як складова інформаційно-телекомунікаційного ринку має таку структуру: апаратне забезпечення (Hardware), програмне забезпечення (Software) та ІТ-послуги (IT-services) (табл. 1).

Таблиця 1

Структура глобального та регіональних ІТ-ринків у 2017 році

Сегменти ІТ-ринку	Глобальний ІТ-ринок, його структура	Частка деяких країн у структурі глобального ІТ-ринку та структура їх внутрішніх ІТ-ринків, %							
		США	Китай	Японія	Велика Британія	Німеччина	Польща	Румунія	Україна
Hardware	46	33	83	42	32	36	51	68	83
Software	22	31	6	20	22	27	17	10	7
IT-services	32	36	11	38	46	37	32	22	10
Всього, %	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Джерело: складено на основі даних IDC [5]

Структура внутрішнього ІТ-ринку виглядає так: 83% – апаратне забезпечення, 7% – програмне забезпечення, 10% – ІТ-послуги. Водночас частка України на світовому ІТ-ринку залишається незначною: за даними IDC [5] у 2017 році вона становила 0,1% світового обсягу (рис.1).

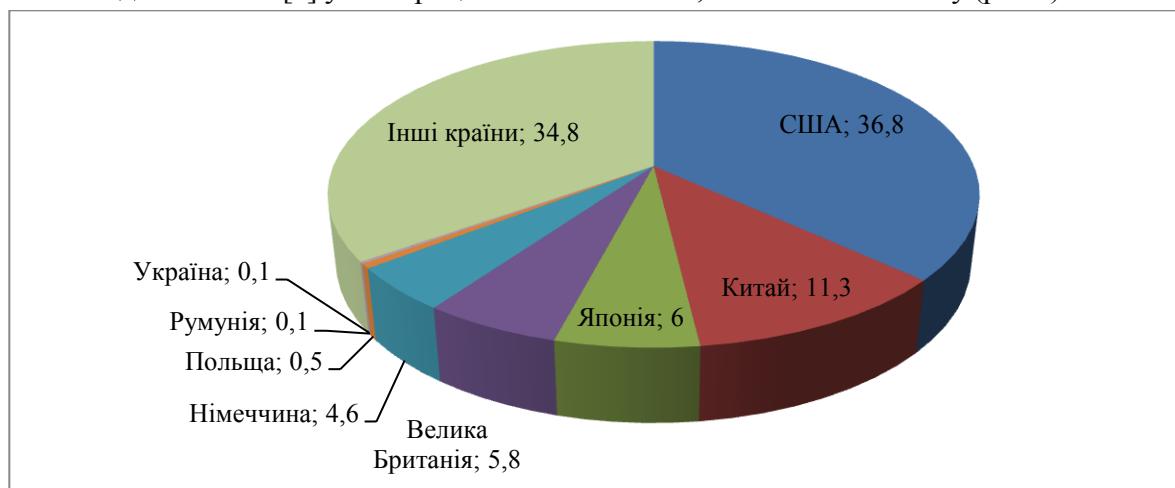

Рис. 1 Структура глобального ІТ-ринку в розрізі країн у 2017 р.

Джерело: складено на основі даних IDC [1]

Згідно з опублікованим Всесвітнім економічним форумом (World Economic Forum) Глобальним звітом про розвиток інформаційних технологій-2016 (The Global Information Technology Report), Україна за рівнем розвитку інформаційно-комунікаційних технологій 2016 року посіла 64 рейтингову позицію серед 139 країн світу, покращивши за рік результати на 7 пунктів [6].

Першочерговим завданням у контексті національної стратегії розвитку сфери ІТ в Україні повинно стати підвищення конкурентоспроможності даної галузі, що може бути досягнуто наступними кроками [7]:

1) збільшення підготовки ІТ-фахівців необхідно перш за все в тих регіонах, де планується швидке і значне зростання нових робочих місць в ІТ-галузі (Київ, Харків, Львів, Дніпро і Одеса, тобто в де-факто сформованих ІТ-кластерах). Здійснювати розвиток системи прискореного перенавчання на основі раніше отриманої вищої освіти з метою отримання нової кваліфікації в ІТ.

2)більш вагома підтримка ринку ІТ з боку держави, зокрема уряду, за рахунок введення соціальних та податкових пільг українським ІТ компаніям та користувачам ІТ послуг;

3)розширення пропозиції ІТ продуктів та послуг для підприємств України та зменшення їх вартості;

4)формування національної стратегії, міжнародної і внутрішньої політики, сприятливої законодавчої, суспільної, економічної атмосфери у сфері використання інформаційних технологій;

5)забезпечення потенційної можливості технологічного доступу населення до інформаційних, комп'ютерних технологій за рахунок об'єднання зусиль державного та приватного секторів економіки щодо розвитку інформаційної інфраструктури;

6)сприяння збільшенню і розповсюдженню кількості послуг населенню і бізнесу, наданих за допомогою інформаційних комп'ютерних технологій;

7)концентрація зусиль держави і суспільства для створення загальнодоступних електронних ресурсів на підставі врахування національних, політичних, економічних, мовних, культурних та релігійних аспектів розвитку України.

Отже, забезпечення стійких конкурентних позицій на ринку інформаційних технологій досягається шляхом запровадження заходів щодо постійного підвищення рівня конкурентоспроможності підприємств галузі. Україна має значний потенціал до підвищення конкурентоспроможності на світовому ринку інформаційних технологій, оскільки сфера ІТ є новим напрямом економічного розвитку і має неабиякі перспективи до зростання.

Список джерел

1. Винничук Р. О., Склярчук Т. В. Особливості розвитку ІТ-ринку в Україні : стан та тенденції. Вісник Національного університету "Львівська політехніка". 2015. №833. С.3-8.

2. Бабанін О. С. Статистика розвитку ІТ-ринку в США, Україні й світі. Статистика України. 2013. № 1. С. 22–27. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/su_2013_1_6.pdf.

3. Полякова О.М., Ромащенко О.В. Сучасні тенденції розвитку ІТ-індустрії в Україні і світі. Вісник економіки транспорту і промисловості. 2018. № 64. С. 179-186. URL: <http://btie.kart.edu.ua/article/viewFile/149951/153814>

4. Шелякін С. Результати дослідження PwC: український ІТ-ринок щорічно зростає, але є ризик стагнації. 2017 р. URL: <https://www.imena.ua/blog/pwc-about-it-ua/>

5. Офіційний сайт IDC Ukraine. URL: <http://idcukraine.com/>

6. Всесвітній економічний форум. URL: <https://www.weforum.org/system-initiatives/shaping-the-future-of-information-and-entertainment>

7. Севрук І.М., Рупчева А.О. Конкурентоспроможність України на світовому ринку ІТ-послуг в умовах глобалізації. Економіка та суспільство. 2018. №15. URL: <http://www.economyandsociety.in.ua/index.php/journal-15>